

ฐานข้อมูล ภูมิปัญญาท้องถิ่น
ในเขตพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลศรีเมืองชุม

จัดทำโดย
กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน
2. เพื่อให้ผู้รับการถ่ายทอดตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเอง อันจะนำไปสู่การอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญานั้นๆ ต่อไป

ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นคำที่มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย เป็นองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากผู้รู้หรือผู้มีประสบการณ์ ซึ่งเรียกว่าปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น ซึ่งมี ผู้ให้คำกวดความของภูมิปัญญาท้องถิ่นในลักษณะต่าง ๆ กันดังนี้

สามารถ จันทรสุรีย์ (๒๕๓๖) กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดได้เองที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นสติปัญญา เป็นองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้านทั้งกว้าง ทั้งลึก ที่ชาวบ้านสามารถคิดเอง ทำเองโดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินวิถีชีวิตในท้องถิ่นอย่างสมสมัย

กรมวิชาการ (๒๕๓๘) ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นว่า คือความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต วิเคราะห์จนเกิดปัญญาและตรรกวิทยาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลายเรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาให้เห็นเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่างๆ อาจกล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการและการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา

รัตน์ บัวสนธิ์ (๒๕๓๕) กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการของบุคคลที่มีต่อตนเอง ต่อโลก และสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะมีรากฐานจากคำสอนทางศาสนา คติจารีต ประเพณี ที่ได้รับการถ่ายทอด สั่งสอนและปฏิบัติสืบเนื่องกันมาปรับปรุงเข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงแต่ละสมัย ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายเพื่อความสุขของในส่วนที่เป็นชุมชน และปัจเจกบุคคล

ฉลาดชาย สมิตานนท์ (อ้างอิงถึงในพิสิฐ นาครำไพ. ๒๕๓๗) ให้ความหมายว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ สติปัญญาอันเกิดจากการเรียนรู้สะสมถ่ายทอดประสบการณ์ที่ยาวนานของผู้คนในท้องถิ่นซึ่งได้ทำหน้าที่ซึ่งนำว่าการจะใช้ชีวิตอย่างยั่งยืนและถาวรกับธรรมชาติรอบตัวนั้นทำอย่างไรซึ่งในที่สุด ภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจถูกยกระดับให้หมายถึงอุดมการณ์ของการใช้ชีวิตที่เรียบง่าย บนพื้นฐานของการไม่เบียดเบียนสรรพสิ่งทั้งหลายทั้งปวงที่มีชีวิต สัตว์ พืช และมนุษย์ด้วยตัวเองตลอดจนสิ่งไม่มีชีวิตรอบข้าง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป.) กล่าวถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยว่า เป็นองค์ความรู้ความสามารถ และทักษะของคนไทยที่เกิดจากสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเลือกสรร เรียนรู้ ปรับแต่ง และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และเหมาะสมกับยุคสมัย

ประเวศ วะสี (๒๕๓๖) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นสะสมขึ้นมาจากประสบการณ์หรือความชัดเจนจากชีวิตและสังคมในท้องถิ่นหนึ่งๆ เพราะฉะนั้นจึงมีความสอดคล้องกับเรื่องของท้องถิ่นมากกว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มาจากข้างนอก ลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นคือ มีวัฒนธรรมเป็นพื้นฐาน มีความเป็นบูรณาการสูงทั้งในเรื่องของกาย ใจ สังคม และสิ่งแวดล้อมและเชื่อมโยงไปสู่นามธรรมที่ลึกซึ้งสูงส่ง อีกทั้งยังเน้นความสำคัญของจริยธรรมมากกว่าวัตถุธรรม เพราะภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ความสำคัญแก่ประสบการณ์ จึงมีความเคารพผู้อาวุโส ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า

จากความหมายดังกล่าว อาจสรุปว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึงองค์ความรู้ หรือสิ่งที่สั่งสมกันมาตั้งแต่อดีต ซึ่งเป็นประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น ซึ่งได้ผ่านการคิดค้นและปรับปรุง เปลี่ยนแปลง จนได้แนวทาง

ที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพสังคม เป็นที่ยอมรับนับถือจากบุคคลทั่วไป ถือเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตที่
ถ่ายทอดสืบต่อกันมา

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดค้นขึ้น แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาแก้ปัญหา
เป็นทั้งสติปัญญาและองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้าน ดังนั้น จึงมีความครอบคลุมเนื้อหาสาระและแนวทางดำเนินชีวิต
ในวงกว้าง ภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบไปด้วยองค์ความรู้ในหลายวิชา ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
(๒๕๔๑) ได้จำแนกไว้รวม ๑๐ สาขา คือ

๑. สาขาเกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ทักษะ และเทคนิคด้านการเกษตรกับ
เทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาวะการณ์ต่างๆ ได้ เช่น การทำ
การเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหา การเกษตรเป็นต้น

๒. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ด้านการผลิตและการบริโภค) หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยี
สมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิต เพื่อชะลอการนำเข้าตลาด เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และ
เป็นธรรมอันเป็นกระบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ ตลอดทั้งการผลิตและการจัด
จำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มโรงสี กลุ่มหัตถกรรม เป็นต้น

๓. สาขาการแพทย์ไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้
ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้

๔. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากร
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งอนุรักษ์ การพัฒนา และใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
อย่างสมดุลและยั่งยืน

๕. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในด้านบริหารจัดการค้าการสะสมและบริการกองทุนและ
ธุรกิจชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์เพื่อเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน

๖. สาขาสวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคง
ทางเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม

๗. สาขาศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม
วรรณกรรม ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ เป็นต้น

๘. สาขาจัดการ หมายถึง ความสามารถในการบริหารการจัดการดำเนินงานด้านต่างๆ ทั้งขององค์กรชุมชน องค์กร
ทางสังคมอื่นๆ ในสังคมไทย เช่น การจัดการองค์กรของกลุ่มแม่บ้านระบบผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน เป็นต้น กรณีของการจัด
การศึกษาเรียนรู้ นับได้ว่าเป็นภูมิปัญญาสาขาการจัดการที่มีความสำคัญ เพราะการจัดการศึกษาเรียนรู้ดี หมายถึง
กระบวนการเรียนรู้ พัฒนาและถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาไทยที่มีประสิทธิภาพ

๙. สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษา ทั้ง ภาษาถิ่น ภาษาโบราณ
ภาษาไทย และการใช้ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท

๑๐. สาขาศาสนาและประเพณี หมายถึง ความสามารถประยุกต์และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนาเชื่อและ
ประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดผลดีต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม เช่น การถ่ายทอด
หลักศาสนา การบวชป่า การประยุกต์ ประเพณี บุญประเพณีข้าว เป็นต้น

ฐานข้อมูลเกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี

ข้อมูลเกี่ยวกับศาสนสถาน

ลำดับ ที่	ชื่อ	หมู่ที่	ชื่อเจ้าอาวาส (ปัจจุบัน)	จำนวน พระสงฆ์	จำนวน สามเณร
๑	วัดมรรคาราม	๑	พระสนั่น จันทเตโช	๑	๕
๒	วัดสันถนนใต้	๒	พระครูเกษม วรธาดา	๓	๒
๓	วัดสันโค้ง	๓	พระครูสุพัฒน์ ธรรมกิตติ์	๒	๑
๔	วัดหนองสีแจ่ง	๔	พระมหาจำลอง โชติวิณโณ	๒	๔
๕	วัดเจติยาราม	๕	พระวัชวุฒิ รุติวินโย	๓	๓
๖	วัดทุ่งเจริญ	๖	พระศิลาชัย ขนติธโร	๓	๕
๗	วัดท่าศาลา	๗	พระกมล กัลยานธรรมโม	๒	-
๘	วัดหนองมะกั๋ง	๘	พระอธิการสายยนต์ จิตติธรรมโม	๒	๒
๙	วัดศรีป่าสัก	๙	พระสมบุรณ์ ธรรมะสาโร	๑	-

ข้อมูลปฏิทินกิจกรรมประจำปี วันสำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และกิจกรรมด้านวัฒนธรรม

วัน/เดือน/ปี ที่จัดกิจกรรม (โปรดระบุให้ ชัดเจน)	ชื่อกิจกรรม/ งานประเพณี	สถานที่จัดกิจกรรม	รายละเอียดกิจกรรม (โปรดระบุความเป็นมา/ ความสำคัญอย่างย่อและกิจกรรม)	บุคคล/หน่วยงาน ที่รับผิดชอบ (โปรดระบุให้ชัดเจน)	หมายเหตุ
๑ ม.ค.	งานทำบุญขึ้นปีใหม่	วัดต่างๆในพื้นที่ตำบล	เลี้ยงพระ ฟังธรรม ทำบุญ ตักบาตร ข้าวสาร อาหารแห้ง	อบต.ศรีเมืองชุม กำนัน และ คณะกรรมการหมู่บ้าน	
มี.ค.	วันมาฆบูชา	วัดต่างๆในพื้นที่ตำบล	ทำบุญตักบาตร ปฏิบัติธรรม ฟังธรรม บำเพ็ญ ประโยชน์ เวียนเทียน	อบต.ศรีเมืองชุม กำนัน และ คณะกรรมการหมู่บ้าน/ ประชาชน	
๑๓ - ๑๖ เม.ย.	ประเพณีสงกรานต์	วัดต่างๆในพื้นที่ตำบล	ทำบุญตักบาตรเทโว,พิธีสงฆ์,ทำบุญสืบชะตาบ้าน ,พอบ้าน	วัด/ชุมชน/ประชาชน	
๑๘ เม.ย.	ประเพณีปีใหม่เมืองรดน้ำ ดำหัวผู้สูงอายุ	อบต.ศรีเมืองชุม	จัดกิจกรรมสงฆ์,สืบชะตา,รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ	อบต.ศรีเมืองชุม/ชุมชน/ ประชาชน	
มิ.ย.	ประเพณีวิสาขบูชา	วัดต่างๆในพื้นที่ตำบล	ทำบุญตักบาตร ปฏิบัติธรรม ฟังธรรม บำเพ็ญ ประโยชน์ เวียนเทียน	อบต.ศรีเมืองชุม กำนัน และ คณะกรรมการหมู่บ้าน/ ประชาชน	
พ.ค. - มิ.ย.	สงฆ์น้ำพระธาตุ	วัดมรรคาราม,วัดเจติยาราม,วัด ทุ่งเจริญ,วัดศรีป่าสัก	สงฆ์น้ำพระธาตุ ทำบุญตักบาตร ปฏิบัติธรรม ฟังธรรม	อบต.ศรีเมืองชุม กำนัน และ คณะกรรมการหมู่บ้าน/ ประชาชน	
ก.ค.	ประเพณีอาสาบูชา, ประเพณีวันเข้าพรรษา	วัดต่างๆในพื้นที่ตำบล	ทำบุญตักบาตร ปฏิบัติธรรม ฟังธรรม บำเพ็ญ ประโยชน์ เวียนเทียน	อบต.ศรีเมืองชุม กำนัน และ คณะกรรมการหมู่บ้าน/ ประชาชน	

วัน/เดือน/ปี ที่จัดกิจกรรม (โปรดระบุให้ ชัดเจน)	ชื่อกิจกรรม/ งานประเพณี	สถานที่จัดกิจกรรม	รายละเอียดกิจกรรม (โปรดระบุความเป็นมา/ ความสำคัญอย่างย่อและกิจกรรม)	บุคคล/หน่วยงาน ที่รับผิดชอบ (โปรดระบุให้ชัดเจน)	หมายเหตุ
๑๒ ส.ค.	วันแม่แห่งชาติ	อบต.ศรีเมืองชุม/อำเภอ	จัดกิจกรรมเฉลิมพระชนมพรรษา และร่วมพิธีนที่ว่าการอำเภอ	อบต.ศรีเมืองชุม	
ต.ค.	ทำบุญ ๙ วัด ลดเลิกละ อบายมุข	วัดต่างๆในพื้นที่ตำบล	ทำบุญตักบาตร ปฏิบัติธรรม ฟังธรรม บำเพ็ญ ประโยชน์	อบต.ศรีเมืองชุม กำนัน และ คณะกรรมการหมู่บ้าน/ ประชาชน	
ต.ค.	ประเพณีออกพรรษา	วัดต่างๆในพื้นที่ตำบล	ทำบุญตักบาตร ปฏิบัติธรรม ฟังธรรม บำเพ็ญ ประโยชน์	อบต.ศรีเมืองชุม กำนัน และ คณะกรรมการหมู่บ้าน/ ประชาชน	
พ.ย.	ประเพณียี่เป็ง/ลอยกระทง	อบต.ศรีเมืองชุม	จัดกิจกรรมแห่โคมไฟ,แข่งขันบอไฟดอก	อบต.ศรีเมืองชุม กำนัน และ คณะกรรมการหมู่บ้าน/ ประชาชน	
๕ ธ.ค.	วันพ่อแห่งชาติ	อบต.ศรีเมืองชุม/อำเภอ	จัดกิจกรรมเฉลิมพระชนมพรรษา และร่วมพิธีนที่ว่าการอำเภอ	อบต.ศรีเมืองชุม	

ข้อมูลด้าน ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลศรีเมืองชุม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ลำดับ ที่	ประเพณี / วัฒนธรรม	ประวัติความเป็นมา	ระยะเวลา	สถานที่
๑	วันมาฆบูชา	มาฆบูชา เป็นวันสำคัญของพระพุทธศาสนาวันหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ รู้กันว่า เป็นวันเกิดพระธรรม ถือว่าเป็นวันที่ พระพุทธเจ้า ได้ประกาศ หลักธรรม คำสั่งสอนของพระองค์ เพื่อให้พระ อรหันต์ทั้งหลาย ที่มาประชุมกันในวันนั้น นำไปเผยแผ่ วันมาฆบูชา เป็นวันบูชาพิเศษ	ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๔	-
๒	ประเพณีป่าเวณี ปีใหม่เมือง	ประเพณีสงกรานต์ ถือเป็นวัน ขึ้นปีใหม่ของไทย ซึ่งตรงกับ วันที่ ๑๓ - ๑๕ เมษายน ของ ทุกปี มีการทำบุญตักบาต และ สงฆ์น้ำพระ รดน้ำดำหัวขอพร ผู้สูงอายุให้อยู่เย็นเป็นสุข	๑๓ - ๑๖ เมษายน ของทุกปี	-
๓	ประเพณีกวนข้าวทิพย์	พิธีกวนข้าวทิพย์ได้ยึดถือปฏิบัติเป็นประเพณีสืบทอดกันมา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในหมู่ชาวพุทธ เพื่อระลึกถึง พระพุทธเจ้าและเหตุการณ์ที่นางสุชาดาได้กวนข้าวทิพย์ใน วันขึ้น ๑๔ ค่ำ แล้วนำไปถวายพระพุทธเจ้าก่อนที่จะตรัสรู้ ๑ วัน	ขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๗	-
๔	วันวิสาขบูชา	วันวิสาขบูชา หมายถึง การบูชาในวันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ วันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้า ๓ ประการ คือ เป็นวันประสูติ ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า และ ปรินิพพาน	ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖	-

๕	วันอาสาฬหบูชา	วันอาสาฬหบูชา หมายถึง การบูชาในวันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ วันอาสาฬหบูชาเป็นวันที่พระพุทธเจ้าได้ทรงประกาศพระพุทธศาสนาเป็นครั้งแรก โดยการแสดงปฐมเทศนา โปรดพระปัญจวัคคีย์ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน จนพระอัญญาโกณฑัญญะได้บรรลุธรรมและขอบวชเป็นพระภิกษุรูปแรกในพระพุทธศาสนา จึงถือว่าวันนี้เป็นวันแรกที่มีพระสงฆ์เกิดขึ้นครอบงำพระรัตนตรัย	ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘	-
๖	วันเข้าพรรษา	วันเข้าพรรษา เป็นวันสำคัญในพุทธศาสนาวันหนึ่ง ที่พระสงฆ์อธิษฐานว่าจะพักประจำอยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่ง ตลอดช่วงฤดูฝนที่มีกำหนดเป็นระยะเวลา ๓ เดือน ตามที่พระธรรมวินัยบัญญัติไว้ โดยไม่ไปค้างแรมที่อื่น ยังมีประเพณีสำคัญที่ขาดไม่ได้เลย คือ "ประเพณีหล่อเทียนเข้าพรรษา" ประเพณีที่กระทำกันเมื่อใกล้ถึงฤดูเข้าพรรษา ซึ่งมีมาตั้งแต่โบราณกาล การหล่อเทียนเข้าพรรษานี้ มีอยู่เป็นประจำทุกปี เพราะในระยะเข้าพรรษา พระภิกษุจะต้องมีการสวดมนต์ทำวัตรทุกเช้า - เย็น และในการนี้จะต้องมีธูป - เทียนจุดบูชาด้วย พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย จึงพร้อมใจกันหล่อเทียนเข้าพรรษาสำหรับให้พระภิกษุจุดเป็นการกุศลทานอย่างหนึ่ง เพราะเชื่อกันว่าในการให้ทานด้วยแสงสว่าง จะมีอานิสงฆ์เพิ่มพูนปัญญาหุดาสว่างไสว ตามชนบทนั้น การหล่อเทียนเข้าพรรษาทำกันอย่างเอิกเกริกสนุกสนานมาก เมื่อหล่อเสร็จแล้ว ก็จะมีการแห่แหน รอบพระอุโบสถ ๓ รอบ แล้วนำไปบูชาพระตลอดระยะเวลา ๓ เดือน	แรม ๑ ค่ำ เดือน ๘	-
๗	ประเพณีตักบาตรเทโว	หลังวันออกพรรษา ๑ วัน คือ แรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ จะมีการ "ตักบาตรเทโว" หรือชื่อเต็มตามคำพระว่า "เทโวโรหณะ" แปลว่า การหยั่งลงจากเทวโลก โดยสามารถเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "ตักบาตรดาวดึงส์" โดยอาหารที่นิยมนำไปใส่บาตรคือ ข้าวต้มมัด และ ข้าวต้มลูกโยน	แรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑	-

๘	ประเพณีลอยกระทง	ประเพณีลอยกระทงเป็นประเพณีโบราณของไทย แต่ไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าทำกันมาตั้งแต่เมื่อไร เท่าที่ปรากฏกล่าวได้ว่ามีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นราชธานี พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสันนิษฐานว่า เดิมทีเดิยวเห็นจะเป็นพิธีของพราหมณ์กระทำเพื่อบูชาพระผู้เป็นเจ้าของทั้งสามคือ พระอิศวร พระนารายณ์ และพระพรหม ต่อมาได้ถือตามแนวทางพระพุทธศาสนา มีการชักโคมเพื่อบูชาพระบรมสารีริกธาตุพระจุฬามณีในชั้นดาวดึงส์ และลอยโคมเพื่อบูชารอยพระพุทธรูปบาท ซึ่งประดิษฐาน ณ หาดทรายแม่น้ำนัมมทา	ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒	-
๙	ประเพณีวันทานเข้าใหม่	ชาวบ้านทุกครัวเรือนร่วมกันนำข้าวปลาอาหารแห้งและอาหารคาวหวาน ผลไม้ ข้าวตอกดอกไม้ไปร่วมกันทำบุญที่วัดในช่วงตอนเช้า บางครัวเรือนก็จะทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับคนที่ตายไปแล้วเพิ่มให้มารับส่วนบุญ	ตรงกับออก ๑๕ ค่ำ เดือน ๔ (เหนือ)	-
๑๐	ประเพณีทานเจดีย์ข้าวสารในวันเด็กแห่งชาติ	เป็นวันที่จัดงานให้กับเด็ก ๆ ในโรงเรียนบ้านสันธาตุดุ โดยในช่วงเช้าพ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กจะก่อเจดีย์ข้าวสาร โดยนำข้าวสารมาช่วยกันก่อเป็นรูปเจดีย์ โดยในช่วงเช้าพ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กจะไปโรงเรียนแล้วนิมนต์พระมาเทศน์ มีการทำบุญตักบาตรร่วมกันระหว่างเด็กและผู้ปกครอง ช่วยบ่ายก ก็เป็นการแลกเปลี่ยนของขวัญ เล่นเกมสนุกสนานของเด็ก ๆ	แรม ๑๐ ค่ำ เดือน ๑	-
๑๑	ประเพณีตานข้าวใหม่	เมื่อชาวบ้านเก็บเกี่ยวข้าวกันเสร็จแล้ว จึงมีประเพณีตานข้าวใหม่ โดยชาวบ้านทุกครัวเรือนจะต้องนำข้าวเปลือกจำนวน ๓ ถัง และข้าวสาร ๑-๓ ลิตร ไปร่วมทำบุญกันที่วัดในช่วงเช้าก็ตักบาตรทำบุญกับพระ เสร็จแล้วก็มาแบ่งข้าว โดยแบ่งให้พระสงฆ์ ประมาณ ๕๐ ถัง ให้มรรคทายกจำนวน	ตรงกับวันแ่กกอง ออก ๑๕ ค่ำ เดือน ๕	-

๑๒	ประเพณีบวชสามเณรภาคฤดูร้อน	เป็นประเพณีที่จัดให้เด็กชายบวชสามเณรเพื่อเรียนรู้พิธีทางศาสนาและการปฏิบัติตน ให้อยู่ในระเบียบวินัยที่ดีในการประกอบพิธีที่วัด	ตรงกับ ออก ๑๕ ค่ำ เดือน ๗	-
๑๓	วันสังขานต์ล่อง	เป็นวันที่ชาวบ้านเชื่อกันว่าจะมีขบวนแห่ของนางฟ้า เทวดา ล่องไปตามแม่น้ำ เพื่อเก็บกวาดเอาสิ่งไม่ดีออกไปจากหมู่บ้าน	ตรงกับ แรม ๑๒ ค่ำ เดือน ๗	-
๑๔	วันเนา	เป็นวันที่ชาวบ้านเตรียมข้าวปลาอาหาร ห่อขนม ข้าวตอกดอกไม้ไปวัดในวันรุ่งขึ้น และเป็นวันที่ชาวบ้านถือเป็นวันที่ห้ามคิดสิ่งไม่ดี ห้ามนินทา ห้ามด่าว่าคนอื่น ๆ ทำให้บริสุทธิ์	ตรงกับแรม ๑๓ ค่ำ เดือน ๗	-
๑๕	วันพระญาติวัน	เป็นวันที่ชาวบ้านทำบุญ สงเคราะห์ หรือสะเดาะเคราะห์ โดยนำตุ๊กตากับจำนวนคนในครัวเรือน และตุ๊ก ๑๒ ราศีไปปักไว้ที่เจดีย์ทราย และนำเสื้อผ้าของคนในครอบครัวไปทำพิธีสะเดาะเคราะห์ พระสงฆ์จะทำพิธีทางศาสนา และนอกจากทำบุญที่วัดแล้วชาวบ้านก็จะไปทำบุญที่ศาลพระภูมิเจ้าที่ หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า ศาลป้อบ้าน เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของบ้าน เพื่อเป็นการขอพรจากเทวดาที่สิงสถิตอยู่ เป็นสิริมงคลกับชีวิต	ตรงกับ แรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๗	-
๑๖	วัน ๘ เป็ง	เป็นวันที่ตรงกับวันสงกรานต์พระธาตุศรีชุม ช่วงเช้าชาวบ้านร่วมกันตักบาตรทำบุญ และทำพิธีสงฆ์ น้ำพระและพระธาตุ ช่วงบ่ายชาวบ้านที่เป็นผู้ชายก็จะนำเอาบั้งไฟที่ตัวเองทำขึ้นไปจุด เป็นประเพณีบุญบั้งไฟ เพื่อขอฝนจากเทวดา	ตรงกับออก ๑๕ ค่ำ เดือน ๘	-

๑๗	<u>วันปล่อยผี</u>	วันนี้เป็นวันที่ชาวบ้านเชื่อกันว่าเป็นวันที่ปรโลกหรือนรก จะปล่อยผีทั้งหมด ชาวบ้านจึงนำข้าวปลาอาหารไปถวายพระสงฆ์ที่วัด เพื่อแผ่อุทิศส่วนกุศลไปหาคนที่ตายไปแล้วมารับเอาอาหารที่ทำบุญ	ตรงกับออก ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒	-
----	-------------------	--	---------------------------------	---

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านเกษตรกรรม

หมายถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการกสิกรรม / การปศุสัตว์ / การประมง / การป่าไม้ / เช่นการทำเกษตร
เกษตรแบบผสมผสาน , เกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	การเกษตรผสมผสานตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง	นายผ่าน ปานคำ	ม.๗
๒	การทำปุ๋ยหมัก	นายภากร ไชยวรรณ	ม.๖
๓	การผลิตปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ	นายหน่อ ขวามืองพาน	ม.๗
๔	การเลี้ยงไก่ไข่	นายสมบุญ ตีบบโจัก	ม.๔
๕	การเลี้ยงไก่กระดุกดำ	นายภากร ไชยวรรณ	ม.๖
๖	การเลี้ยงไก่ไข่	นางพรประพรรณ วงค์จันน้อย	ม.๘
๗	การเลี้ยงวัว	นายภากร ไชยวรรณ	ม.๖
๘	การประมง	นายอาซีพ วงค์จันน้อย	ม.๔
๙	การทำต้นไม้ประดับ	นายบุญมา ไชยวงศ์	ม.๘
๑๐	การปลูกไผ่กวนอิม	นายสงวน จีอาทิตย์	ม.๓

ด้านหัตถกรรม สิ่งประดิษฐ์ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์

หมายถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานฝีมือ หรืองานช่างที่ทำด้วยมือและอุปกรณ์อย่างง่าย โดยไม่ใช่เครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต เช่น งานจักสาน, งานแกะหนังตะลุง, งานทอผ้าด้วยมือ, งานเย็บปักถักร้อย, งานทำหัวโขน เป็นต้น

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	เห็ดนางฟ้า เห็ดฟาง	นางพรวิมล	ม.๘
๒	ขนมพูนและสบู่ สูตรสมุนไพรมะขาม	นางบัวแก้ว อุปะเวียง	ม.๕
๓	ทำเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่	นายเชียว ทาศักดิ์	ม.๒
๔	ทำเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่	นายเจริญ ศรีใจ	ม.๒
๕	การประดิษฐ์ดอกไม้จันทน์	นางวันนา จิตวงศ์	ม.๖
๖	การทำหีบศพ	นายนที ภาคภูมิเจริญสุข	ม.๕
๗	การจัดดอกไม้ในงานพิธีต่างๆ	นางศรีทัน ศักดิ์แสน	ม.๔
๘	การจัดดอกไม้ในงานพิธีต่างๆ	นางขาว	ม.๕
๙	การจัดดอกไม้ในงานพิธีต่างๆ	นางสมนา วงศ์ริน	ม.๕
๑๐	ว่าวไฟ, โคมลอย	นายเจริญ เชื้อเมืองพาน	ม.๑
๑๑	ทอดขง	นางสุนย์ ปินใจ	ม.๒
๑๒	แข่งปลาทุ้ม, ชู่มไก่	นายเมืองดีบ ก้างอนตา	ม.๑
๑๓	ตะกร้าหวาย	นายดีบ คำมะยอม	ม.๕
๑๔	จักสานผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่	นายอ้าย พรหมินทร์	ม.๓

ด้านอุตสาหกรรม

หมายถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานที่ใช้ทุน แรงงาน และเครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต โดยมีเป้าหมายการผลิตสิ่งของเป็นจำนวนมากเพื่อการค้า และรวมถึงงานด้านการบริการ เช่น การทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป (โต๊ะ/ตู้), การแปรรูปสิ่งต่างๆ จากยางพารา เป็นต้น

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	การทำหีบศพ	นายนที ภาคภูมิเจริญสุข	ม.๕
๒	โรงงานรับซื้อ-ขาย ของเก่า	โรงงานรับซื้อ-ขาย ของเก่า	ม.๖
๓	ทำข้าว บ้านทุ่งเกลี้ยง	ทำข้าว บ้านทุ่งเกลี้ยง	ม.๖
๔	ทำข้าวเอี้ยวเจริญลาภ	นายพรพจน์ เอี้ยวเจริญลาภ	ม.๑

ด้านการแพทย์แผนไทย

หมายถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการดูแลและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เช่น การหัตถเวชกรรมไทย (การนวดไทย/การนวดประคบสมุนไพร), การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค, การผดุงครรภ์พื้นบ้าน, หมอตำแย เป็นต้น

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	หมอเมืองรักษาโรคแบบพื้นบ้าน	นายนิล อุ่นแก้ว	ม.๓
๒	นวดแผนไทย	นางบำเพ็ญ บุญลือ	ม.๖

ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

หมายถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวชป่า, การสืบชะตาแม่น้ำ, การทำแนวปะการังเทียม, การอนุรักษ์ป่าชายเลน เป็นต้น

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	ทำเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่	นายเชียว ทาศักดิ์	ม.๒
๒	ทำเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่	นายเชียว ทาศักดิ์	ม.๒
๓	ตะกร้าหวาย	นายตีบ คำมะยอม	ม.๕
๔	จักรสานผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่	นายอ้าย พรหมินทร์	ม.๓
๕	การประมง	นายอาชีพ วงศ์จันน้อย	ม.๔
๖	การผลิตปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ	นายหน่อ ขวามืองพาน	ม.๗
๗	การทำปุ๋ยหมัก	นายภากร ไชยวรรณ	ม.๖

ด้านศิลปกรรม

หมายถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม, ประติมากรรม, นาฏศิลป์, ดนตรี, การละเล่นพื้นบ้านและการนันทนาการ เช่น การขับร้องเพลงพื้นบ้าน ลิเก หมอลำ เป็นต้น

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	การเต้นอีก๊อติสโก้	นางอวิชดา ใจมุข	ม.๑
๒	การฟ้อนเจิง	นายเจริญ ศรีใจ	ม.๒
๓	ดนตรีไทย	นายสุคำ ภีระบรรณ	ม.๖
๔	การฟ้อนรำวงย้อนยุค	นางคล้าย จันทาพูน	ม.๓

ด้านภาษาและวรรณกรรม

หมายถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ภาษา ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน เช่น ภาษาโบราณ, ภาษาถิ่น, หนังสือนิทาน, ตำรา, ตำหรับอาหาร, งานประพันธ์/บทประพันธ์ทั้งร้อยแก้วร้อยกรอง, เรื่องสั้น, นวนิยาย, นิทาน, บทเพลงพื้นบ้าน เป็นต้น

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	ภาษาเมือง	นายสุคำ ภีระบรรณ	ม.๖
๒	เล่าคำว ซอ	นายคำ แก้วรามุข	ม.๖

ด้านอาหาร เครื่องดื่ม สมุนไพรและยารักษาโรค

หมายถึง ภูมิปัญญาด้านตำหรับอาหาร ข้าว ขนม ยารักษาโรคพื้นบ้าน สมุนไพรพื้นบ้านต่างๆ รวมถึงพืชผักที่ใช้ประกอบอาหารพื้นบ้าน เป็นต้น

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	ขนมไทย	นางวันนา สวงนา	ม.๒
๒	ขนมไทย	นางฝัน กุณะแสงคำ	ม.๓
๓	ขนมทองม้วน	นางกิ่งแก้ว ภิรบรรณ	ม.๒

ด้านศาสนา วัฒนธรรม

หมายถึง ความสามารถประยุกต์และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนาเชื่อและประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดผลดีต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม เช่น การถ่ายทอดหลักศาสนา การบวชป่า การประยุกต์ ประเพณี บุญประเพณีข้าว เป็นต้น

ที่	ชื่อของภูมิปัญญา	ชื่อของเจ้าของภูมิปัญญา	ที่อยู่
๑	พิธีกรรมทางศาสนา	นายเจริญ รุ่งเรืองศรี	ม.๑
๒	พิธีกรรมทางศาสนา	นายสมศักดิ์ ทายะนา	ม.๒
๓	พิธีกรรมทางศาสนา	นายสนิท ชัยวุฒิ	ม.๓
๔	พิธีกรรมทางศาสนา	นายบุญศรี ไตรรักษา	ม.๔
๕	พิธีกรรมทางศาสนา	นายอินแสง คำมะยอม	ม.๕
๖	พิธีกรรมทางศาสนา	นายสุคำ ภิรบรรณ	ม.๖
๗	พิธีกรรมทางศาสนา	นายบุญศรี ตัญปัน	ม.๗
๘	พิธีกรรมทางศาสนา	นายบุญมี เขียวทอง	ม.๘
๙	พิธีกรรมทางศาสนา	นายแก้ว ตาหลวง	ม.๙

หมายเลขโทรศัพท์ติดต่อกลุ่มอาชีพในตำบลศรีเมืองชุม

ลำดับ ที่	ชื่อกลุ่ม	สถานที่	ประเภท ผลิตภัณฑ์	ประธานกลุ่ม	เบอร์ติดต่อ
๑	กลุ่มจักสานผู้สูงอายุ	ม.๑ สันถนน เหนือ	แข่งปลาทุ.เครื่อง จับปลา	นายจันทร์ทิพย์ ก้างอนตา	๐๕๓- ๖๖๘๑๑๔
๒	กลุ่มขนมทองม้วน	ม.๒ สันถนนใต้	อาหาร.ขนม ทองม้วน	นางกิงแก้ว ภีระบรรณ	๐๕๓- ๖๖๘๑๘๙
๓	กลุ่มหัตถกรรมไม้ไผ่	ม.๒ สันถนนใต้	เฟอร์นิเจอร์ไม้ ไผ่	นายเชียว ทาศักดิ์	๐๕๓- ๖๖๘๓๘๒
๔	กลุ่มหัตถกรรมไม้กวาด	ม.๒ สันถนนใต้	ไม้กวาดดอก หญ้า	นายปวน สวะนา	๐๘๔- ๑๗๖๘๗๘๑
๕	กลุ่มเสื่อกก	ม.๓ สันโค้ง	เสื่อกก	นางเพ็ญศรี หมูนิล	-
๖	กลุ่มเพาะเห็ดฟาง	ม.๓ สันโค้ง	เห็ดฟาง	นายไอนุ หลงเวช	๐๘๕- ๕๔๔๒๐๑๘
๗	กลุ่มหัตถกรรมหวาย	ม.๕ สันธาตุ	ตะกร้าหวาย	นายตีบ คำมะยอม	๐๕๓- ๖๖๘๒๘๔
๘	กลุ่มผลิตภัณฑ์งานฝีมือ กลุ่มสตรีทุ่งเกลือ	ม.๖ ทุ่งเกลือ	ของใช้ตกแต่ง บ้าน	นางธัญญา หงส์คำ	๐๘๖- ๑๘๕๐๔๕๗
๙	กลุ่มผลิตภัณฑ์ เฟอร์นิเจอร์ไม้แปรรูป	ม.๖ ทุ่งเกลือ	โต๊ะ เก้าอี้ กรอบ รูป ลูกกรง	นายศรียนต์ วิยะพร้าว	๐๘๙- ๘๕๓๗๖๑๔
๑๐	กลุ่มไม้กวาดดอกหญ้า	ม.๗ ท่าศาลา	ไม้กวาด	นายชั้นทอง แสงวิสัย	-
๑๑	กลุ่มผลิตภัณฑ์พริกกลาบ เครื่องแกง	ม.๘ ใหม่พัฒนา	พริกกลาบ	นางพรรณี สายบุญผ่อง	๐๘๖- ๙๑๑๗๒๔๗